

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

DOM
2014-02-06
Stockholm

Mål nr
M 8948-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-09-13 i mål nr M 2802-12, se bilaga

KLAGANDE

Svegeråsens Jaktskytteklubb,

Ombud: Advokaten L-G E

MOTPARTER

1. Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun, 534 81 Vara

2. N A

3. A A

4. A B

5. C B

6. D B

7. L E

8. U E

9. A G

10. M G

11. A G

12. A J

13. H J

14. K J

15. Å K

16. G K

17. I L

Dok.Id 1122210

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

18. B L

19. M L

20. S N

21. J O

22. S O

23. A P

24. B S

25. M S

26. G B

SAKEN

Föreläggande för skytteanläggning på fastigheten X i Vara kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens
avvisningsbeslut och avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har meddelat prövningstillstånd såvitt avser mark- och miljödomstolens dom i den del den avser frågan om att få bedriva tävlingar under juli månad.

Svegeråsens Jaktskytteklubb (skytteklubben) har i första hand yrkat att få arrangera två större tävlingar under juli månad och i andra hand att, utöver en tävling under en helg i juli månad, vid två tillfällen under respektive återkommande femårsperiod, få genomföra större tävlingar under ytterligare en helg i juli månad.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skytteklubben har anfört bl.a. följande.

Utan inkomster från tävlingsverksamheten saknas möjligheter att upprätthålla klubbens sedan länge etablerade verksamhet på platsen och göra en fortsatt satsning på bullerdämpande åtgärder. Skytteklubben har i mark- och miljödomstolen yrkat att få utföra större tävlingar vid fem tillfällen (fredag-söndag) per år och att få arrangera två av dessa under juli månad. Mark- och miljödomstolen har emellertid inte prövat klubbens yrkande om att få genomföra två av tävlingarna under juli månad utan avvisat yrkandet med hänvisning till att nämnden beslutat om att större tävlingar fick ske under högst en helg i juli månad och att klubben inte överklagade det beslutet till länsstyrelsen. Detta är inte riktigt eftersom tävlingsbegränsningen i juli beslutades först av länsstyrelsen – vars beslut skytteklubben alltså överklagade till mark- och miljödomstolen. Något hinder för prövning av klubbens yrkande i denna del i mark- och miljödomstolen har därför inte funnits och prövningen får nu i stället ske i Mark- och miljööverdomstolen.

Vara kommun har inte funnit skäl att meddela någon särskild inskränkning vad angår tävlingsverksamheten under juli månad. Länsstyrelsen har angett att tävling endast får ske en helg i juli månad, men utan att ange något skäl för sitt ställningstagande.

Länsstyrelsen har saknat underlag för den ytterligare begränsningen. Vara kommun har inte i länsstyrelsen anfört något om begränsad tävlingsverksamhet i juli varför inte heller underlag för länsstyrelsens ställningstagande kommunicerats med skytteklubben.

Länsstyrelsen har inte beaktat att tävlingsverksamheten reducerats till endast tre större tävlingar per år samt att verksamheten i övrigt avsevärt begränsats på sådant sätt att denna inte kan bedrivas onsdagar, fredagar och söndagar, endast får bedrivas vissa begränsade tider och att varje genomförd tävling ska kompenseras med en skjutfri lördag. Länsstyrelsen har inte känt till och har därför inte kunnat beakta att skytteklubben inte själv kan avgöra när större tävlingar ska genomföras. De olika nationella och internationella skytteförbunden förlägger tävlingsverksamhet efter scheman som anpassats till såväl världsmästerskap och europamästerskap som andra större nationella och internationella tävlingar. Detta innebär att skytteklubben saknar möjlighet att anordna större tävlingar som sammanfaller eller förläggs näraliggande med större tävlingar vid andra nationella och internationella banor. För att den för skytteklubben nödvändiga tävlingsverksamheten realistiskt ska kunna genomföras måste det därför finnas möjlighet för klubben att genomföra yrkade tävlingar under juli månad. Juli månad kan även vissa år vara skytteklubbens enda möjlighet att få genomföra större tävlingar. Begränsningen är omotiverad och begränsar oskäligt skytteklubbens verksamhet och möjlighet att erhålla intäkter till sin fortsatta verksamhet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Avvisningsbeslutet

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att försiktighetsmålet om att större tävlingar endast får anordnas under en helg i juli månad infördes genom länsstyrelsens beslut. Länsstyrelsens beslut överklagades därefter av skytteklubben. Något hinder mot att pröva skytteklubbens yrkande om att få bedriva större tävlingar under högst två helger i juli månad har således inte förelegat i mark- och miljödomstolen. Mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut har därför varit felaktigt och ska undanröjas. Mark- och miljööverdomstolen finner dock att felet kan avhjälpas genom att yrkandet prövas här.

Frågan om antalet tävlingar i juli månad

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar, i likhet med underinstanserna, att när det gäller buller från skjutbanor kan inskränkningar bl.a. i fråga om skjuttider behövas

även om de bullernivåer som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från skjutbanor (NFS 2005:15) innehålls (se MÖD 2002:62).

Antalet skott från skytteklubbens verksamhet har ökat och kommer att öka markant. Med hänsyn till den mycket stora mängd skott som avses avlossas vid varje tävling finner Mark- och miljööverdomstolen att skjutningarna ger upphov till betydande störningar. Vid tävlingar i juli månad innebär detta att stora störningar uppkommer under en period på året när vistelse utomhus är särskilt viktig för de kringboende. Mark- och miljödomstolen har, bl.a. med hänsyn till tävlingarnas betydelse för skytteklubbens ekonomi, utökat antalet dagar per tävling. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen mot denna bakgrund att den inskränkning av skytteklubbens verksamhet som innebär att större tävlingar endast får ske en helg i juli månad är motiverad och att det inte finns skäl att tillmötesgå skytteklubbens yrkanden om utökade tävlingsmöjligheter under juli. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Mikael Hagelroth och Åsa Marklund Andersson, referent, samt tekniska rådet Yvonne Eklund.

Föredragande har varit Gunilla Barkevall.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-09-13
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 2802-12

KLAGANDE

Svegeråsens Jaktskytteklubb

Ombud: Advokat L-G E

MOTPARTER

1. L E

2. M G

3. A P

4. G B

5. B S

6. C B

7. Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun
Stora Torget 8
534 81 Vara

Dok.Id 233634

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00
		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		

8. N A

9. A A

10. A B

11. D B

12. U E

13. A G

14. M G

15. A J

16. H J

17. K J

18. Å K

19. G K

20. I L

21. B L

22. M L

23. S N

24. J O

25. S O

26. M S

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut 2012-06-28 i ärende nr 505-19753-2011, 505-19755-2011 och 505-19525-2011, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande för skytteanläggning på fastigheten X i Vara kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar Svegeråsens jakttskytteklubbs yrkande om att få bedriva större tävlingar under högst två helger under juli månad.
2. Mark- och miljödomstolen upphäver punkten 7 i länsstyrelsens beslut.
3. Mark- och miljödomstolen ändrar punkterna 3, 4 och 6 i länsstyrelsens beslut samt punkten 5 i Miljö- och byggnadsnämndens i Vara kommun beslut 2011-06-07, § 103, varvid försiktighetsmåttan får följande lydelse:

3. Verksamheten får bedrivas på följande tider:

Måndag, tisdag, torsdag 09.00-20.00

Lördag 09.00-15.00

Med undantag för följande dagar som ska vara skjutfria: påskafton, pingstafton, 6 juni, midsommardagen samt lördagar i juli månad.

Utöver angivna skjuttider får skjutning på älgbanan och inskjutningen ske även söndagar 10.00-16.00 under tiden 15 augusti till andra söndagen i oktober.

I övrigt är onsdagar, fredagar och söndagar vanligtvis skjutfria dagar.

4. Större tävlingar får anordnas vid högst tre tillfällen per år, högst en helg (fredag-söndag) per tävling, vilka tävlingshelger inte får följa direkt efter varandra. Vid större tävlingar får skjutning ske kl. 09.00-19.00. Högst en av dessa tävlingar får inträffa under en helg i juli månad, som ska kompenseras med en annan skjutfri lördag. Anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten och information ska lämnas till samtliga närboende (inom 1 500 m), senast två veckor innan tävling.

5. Bullret från skjutbanan får, vid mätning eller beräkning enligt Naturvårdsverkets anvisningar, vid bostadshus som riktvärde inte överskrida de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2005:15.

6. En åtgärdsplan avseende möjligheterna, ekonomiska och konstruktionsmässiga, att genomföra ytterligare bullerdämpande åtgärder ska lämnas in till nämnden senast den 31 januari 2014. Av planen ska framgå med stöd av bullerutredning hur åtgärderna kommer att påverka bullernivåerna.

4. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i övrigt.
-

BAKGRUND

Se länsstyrelsens beslut, bilaga 1.

KLAGANDES YRKANDE M.M.

Svegeråsens Jakttskytteklubb har yrkat att domstolen ska upphäva punkten 7 i länsstyrelsens beslut. Svegeråsen har även yrkat punkterna 3-6 och punkten 8 ska ändras till att få följande lydelse:

p.3. Verksamheten får bedrivas på följande tider:

Måndag - torsdag 08.00-21.00

Fredag 08.00-18.00

Lördag 09.00-15.00

Med undantag för följande dagar som ska vara skjutfria: Påskafton, pingstafton, 6 juni, midsommardagen samt lördagar i juli månad. Utöver angivna skjuttider får skjutning på älgbanan och inskjutningen även ske söndagar 10.00- 16.00 under tiden 15 augusti-andra söndagen i oktober. I övrigt är söndagar vanligtvis skjutfria dagar.

p.4. Större tävlingar får anordnas under helger vid högst fem tillfällen per år, fredag - söndag, villa tävlingshelger inte får följa efter varandra. Vid större tävlingar får skjutning ske kl. 09.00 - 19.00. Högst två av dessa tävlingar får genomföras under helger i juli månad. Varje genomförd sådan tävling under juli månad ska kompenseras med skjutfri lördag. Anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten och information ska lämnas till samtliga närboende inom 1.500 m senast två veckor innan tävlingen

p. 5. Bullret från skjutbanan får vid bostadshus som riktvärde inte överskrida de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd NFS 2005:15.

p. 6. En åtgärdsplan avseende möjligheterna, ekonomiska och konstruktionsmässiga, att genomföra ytterligare bullerdämpande åtgärder ska lämnas in till nämnden senast den 31 januari 2014. Av planen ska framgå med stöd av en bullerutredning hur åtgärderna kommer att påverka riktvärdet för buller.

p. 8. Högst 400.000 skott får skjutas per kalenderår. Detta antal inräknas inte de skott som skjuts på inskjutningsbanan och kaliber 22. Dokumentation ska föras över antalet skott som

avfyras vid skjutbanan varje år, och ska på begäran kunna redovisas för tillsynsmyndigheten.

Svegeråsens har utvecklat sin talan med i huvudsak följande skäl. Svegeråsen har accepterar länsstyrelsens beslut vad gäller skjuttider lördagar 09.00- 15.00. När det gäller tävlingsverksamheten accepterar Svegeråsen att det för varje genomförd helgtävling i juli månad sker kompensation med en skjutfri lördag på sätt som länsstyrelsen angivit och att skjuttider vid tävlingar begränsas till tider 09.00 - 19.00. Det är däremot inte möjligt för Svegeråsen att bedriva den nationella- och internationella tävlingsverksamheten vid skjutbanan om antalet tävlingsdagar begränsas till endast tre tillfällen per år. Ett minimum är att fem årliga tävlingar kan genomföras. I Svegeråsens anläggning har skett stora investeringar för att kunna arrangera och genomföra större, även internationella, tävlingar. Nyttillskjutna investeringsbelopp uppgår till ca 3 - 4 miljoner kronor, varav av allmänna medel tillskjutits ca 1,5 miljoner kronor. Genom investeringarna har även möjliggjorts att flytta annan skjutverksamhet inom kommunen och koncentrera sådan verksamhet till Svegeråsen. Skjutbanan representerar ett fåtal anläggningar i Sverige som har möjligheter att genomföra större tävlingsarrangemang och nationella- och internationella tävlingar. Intäkter från tävlingsverksamheten (ca 200.000 kronor/år) är även helt nödvändiga för att underhålla anläggningen samt fortlöpande underhålla och förbättra bullerdämpande anordningar. För att verksamheten vid skjutbanan ska kunna fortgå och skjutbanan kunna underhållas och bestå krävs att det kan genomföras tävlingar i samband med helger, däribland i juli. För att möjliggöra detta har även Svegeråsen accepterat att kompensera varje helgtävling i juli med en skjutfri lördag samt accepterat att begränsa skjuttiderna vid tävlingarna.

När det gäller antal tävlingsdagar är det inte möjligt att genomföra större arrangemang under endast två dagar. Nationella- och internationella tävlingar kräver 3 dagar för ett genomförande. Sådana tävlingar kan inte arrangeras på kortare tid. Tävlingar genomförs regelmässigt under sommarmånaderna och även under juli månad. Helger under juli månad kommer även, som länsstyrelsens beslut utformats, att inbegripa helger som till någon del berör juni eller augusti. Med

endast ett tävlingstillfälle under dag som omfattar juli riskerar Svegeråsen att gå miste om möjligheten att kunna genomföra efterfrågade tävlingar med ekonomiskt bortfall som följd. Det måste därför finnas möjlighet att under i vart fall två tillfällen få genomföra tävlingar under juli månad. De stora investeringar som nedlagts och de möjliga intäkter verksamheten har skulle således bli onyttiga respektive förloras såvida inte tävlingar kan genomföras på det sätt Svegeråsen presenterat.

Vad angår skjuttider under vardagar är Svegeråsens yrkande som tidigare att skjutning måste tillåtas enligt kommunens beslut, d.v.s. fram till kl. 21.00. Verksamheten vid skjutbanan måste av naturliga skäl bedrivas huvudsakligen efter kl. 17.00 eftersom det övervägande antal personer som utövar verksamhet vid anläggningen dagtid förvärvsarbetar. Skjutning kan endast genomföras med ett begränsat antal personer vid varje skjutstillfälle, bl.a. av säkerhetsskäl. Med den tidsbegränsning som länsstyrelsen angivit kommer inte verksamheten vid anläggningen att kunna upprätthållas. Som angivits tidigare har inom Svegeråsens anläggning bedrivits skytteverksamhet inom mycket lång tid. Till anläggningen har bl.a. genom kommunens bistånd anslutits skytteverksamhet som tidigare bedrivits på annan plats i kommunen. Till Svegeråsen har även flyttats skytteverksamheter som tidigare bedrivits inom de angränsande kommunerna Grästorps och Essunga. Genom att samla verksamheten till ett icke störningskänsligt område har uppnåtts betydande miljövinster. Genom den sammanslagning av skytteanläggningar som skett till Svegeråsens anläggning är det antal personer som är beroende av- och nyttjar anläggningen många. Enbart de jägare som måste träna och avlägga skjutprov uppgår till ca 1000 personer i de tre berörda kommunerna. Därutöver bedrivs utbildning och prov för jägarelever, ca 120 per år, nybörjarutbildning för kvinnor, ungdomar och skolelever, kursverksamhet, träning för tävlingsskyttar och all övrig träning. Det måste rimligen framstå som uppenbart att det stora antalet personer som är beroende av anläggningen inte kan bedriva nödvändig träning och avlägga föreskrivna prov m.m. om verksamheten inte kan bedrivas vardagskvällar till kl. 21.00.

Länsstyrelsen har inte heller sakligt motiverat varför den angivna, ytterst snäva tidsbegränsningen har valts. Länsstyrelsen har inte i sitt beslut på ett korrekt sätt vägt in de kriterier varunder verksamheten bedrivs. Länsstyrelsen har inte tagit till sig det faktum att verksamheten inte rimligen kan upprätthållas med den tidsbegränsning som länsstyrelsen ansett "inte är orimligt". Hur länsstyrelsen kommit till denna slutsats, som äventyrar Svegeråsens existens, har inte redovisats närmare. Enligt Svegeråsen måste länsstyrelsens ändring av kommunens beslut i denna del bero på att länsstyrelsen inte insett att verksamheten rimligen måste bedrivas vissa tider för att överhuvudtaget kunna fullgöras.

Därutöver har länsstyrelsen vid sin bedömning inte beaktat att kommunens beslut inneburit

- att skytteverksamheten helt avlysts onsdagar och fredagar,
- att presenterade bullerutredningar, med de omfattande bullerdämpande åtgärder som Svegeråsen genomfört, visar att Naturvårdsverkets "Allmänna råd om buller från skjutbanor", NFS 2005:15, klaras. Det gäller även hagelskyttet, d.v.s. att dBAI inte vid något bostadshus överstiger i sådana råd angivna riktvärden, och
- att hagelverksamheten vid anläggningen på grund av mörker inte kan bedrivas efter kl.19.00, tiden oktober - mars.

Länsstyrelsen har hänvisat till ett av MÖD:s avgöranden från 2002 och tidigare gällande Naturvårdsverkets allmänna råd (RR 1981:2). Länsstyrelsens hänvisning är inte relevant då tidigare sådana Naturvårdsverkets råd innefattat högre godtagbara bullernivåer. Vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap 7 miljöbalken, ska Svegeråsen tillgodoräknas de skyddsåtgärder som utförts och de begränsningar i verksamheten som Svegeråsen accepterat samt det förhållandet att angivna bullernivåer i NFS 2005:15 de facto innehålls. En korrekt utförd rimlighetsavvägning enligt lagrummet ska innebära att de av kommunen angivna, och av Svegeråsen yrkade, skjuttiderna de angivna vardagarna ska gälla.

Vad angår verksamheten onsdagar och fredagar saknas av ovan anförda skäl anledning att nyss nämnda dagar helt förbjuda verksamheten. När det gäller

fredagar så innefattar Svegeråsens yrkande verksamhet endast till kl. 18.00. Av anförda skäl saknas även anledning att begränsa verksamheten vardagar mellan kl. 08.00 - 09.00. Som framgår av Naturvårdsverkets råd NFS 2005:15 har inte Naturvårdsverket funnit skäl till andra begränsningar vad angår utövande av verksamhet än exempelvis "skjutfria större helger, lördag eller söndag samt någon vardagskväll". I förevarande fall har de av underinstanserna angivna begränsningen drivits omotiverat långt och avviker från gängse bedömningar när i råd tillåtna bullernivåer innehålls och där omfattande bullerdämpande åtgärder utförts av verksamhetsutövaren.

Kommunen och länsstyrelsen har vid sina ställningstaganden om riktvärde för buller från anläggningen utgått från de felaktiga förutsättningarna att det är rimligt och möjligt att genomföra ytterligare bullerdämpande åtgärder för hagelskyttet. Antagandena om ytterligare bullerdämpande åtgärder är inte korrekt när det gäller hagelskyttet. Svegeråsen har uppgivit att bullerdämpande åtgärder var planerade och under utförande på sådant sätt att de bullerberäkningar som presenterats och finns tillgängliga i ärendet/målet var representativa. Bullerberäkningarna innebar att riktvärden enligt NFS 2005:15 innehålls. Med de omfattande sammantagna bullerdämpande åtgärder som nu utförts kan konstateras att skjutning med kula i allt väsentligt sker i skjuthall med ytterligare utvändig avskärmning, att klass 4 vapen inte medför något störande buller överhuvudtaget och att hagelskyttet inte ytterligare kan bullerdämpas. Anläggningen i sin nuvarande utformning med de investeringar och åtgärder som vidtagits innebär att NFS 2005:15 innehålls för samtligt skytte och att allt förekommande kulskytte bullerbegränsats så att t.o.m. riktvärdet 65 dBAI inte överskrids. I NFS 2005:15 har bullerdämpande åtgärder för hagelskytte särbehandlats eftersom bullerdämpning i praktiken inte är möjlig eller inte kan utföras utan oskäliga och orimliga kostnader vid redan befintliga banor. Svegeråsens bana för hagelskytte är en befintlig bana. Vid en nyanläggning av hagelbanor kan högre krav ställas eftersom det då är möjligt att anpassa skjutriktningen för att minska störningspåverkan. Ett annat skäl är att det normalt inte är möjligt att buller begränsa hagelskytte i skjutriktningen genom bullerplank eller bullervallar utan orimligt höga kostnader. I samband med remissomgången vid

framtagningen av NFS 2005:15 framkom att det vid den tidpunkten skulle kosta drygt 2 miljoner kronor att bullerdämpa en skeetbana, vilket ansågs som skäl att tillåta ett förhöjt riktvärde om 5 dBAI. Det är skäl till att det i NFS 2005:15 anges att ”vid banor för hagelskytte där bullerbegränsande åtgärder inte kan genomföras bör det högre riktvärdet för nyanläggning eller väsentlig ombyggnad av bana få överskridas med 5 dBA”.

För att uppnå ett riktvärde om 65 dBAI för hagelskytte med ytterligare bullerdämpning krävs en ca 12-14 m hög och 390 m lång jordvall. Storleken på vallen har beräknats utifrån SKL mätthandbok för skjutbanor när det gäller mått på en skeetbana, vilken är dimensionerande i sammanhanget. Riskområdet för en skeetbana är en halvcirkel med radien 250 m. Ett så stort område behöver inte avskärmats utan det bedöms räcka med en vall i en halvcirkel med radien 125 m, vilket ger en vall på ca 390 m. Detta för att man både ska kunna avskärma ljudet och se en duva tydligt vid skytte. Bedömd höjd krävs för att ljudet inte ska krypa över vallen eftersom skyttet sker med en elevation på upp till 45 grader. Kravet att bullerdämpa föreningens hagelbanor med en bullervall skulle således innebära en kostnad som uppgår till mycket stora belopp Enligt de beräkningar som framtagits skulle anläggande av vall för hagelskyttet kosta ca 6 miljoner kronor, en kostnad som i sammanhanget är oskälig. Det finns inte något skäl att vid hagelskyttet kräva de lägre riktvärden som enligt NFS 2005:15 kan gälla även för närbelägna störningskänsliga verksamheter. Anläggningens perifera placering innebär att den förlagts till ett icke störningskänsligt område och att anläggningen inte påverkar några störningskänsliga verksamheter. Eftersom det överklagade beslutet i denna del bygger på felaktiga antaganden och då det i övrigt inte angivits några skäl för frångående av Naturvårdsverkets riktlinjer ska verksamheten vid Svegeråsen rätteligen anpassas till gällande riktlinjer och som enligt NFS 2005:15 för hagelskytte innebär 5 dBAI utöver riktvärdet 70 dBAI.

Sammanfattningsvis saknas skäl att begränsa verksamheten vid Svegeråsens anläggning på sätt som länsstyrelsen och även kommunen i vissa delar angivit.

Besluten har inneburit att verksamheten vid Svegeråsen begränsats på ett sätt som strider mot 26 kap 9 § och 2 kap 7 § miljöbalken. Enligt Miljöbalken- en kommentar (Bengtsson m.fl., sid 26:22) ska föreläggandet bara omfatta ”sådana delar av verksamheten där verkligen åtgärder fordras.”. Underinstanserna har begränsat kulskytten vid anläggningen på ett sätt som innebär att verksamheten inte längre kan bedrivas ändamålsenligt. Som framgår av bullerutredningen har de påkostade bullersanerande åtgärderna inneburit att bullret begränsats till 65 dBAI. Någon olägenhet uppkommer överhuvudtaget inte från kulskytten vid anläggningen. Det saknas lagligt stöd för att begränsa skjutning med kulvapen utöver vad som anges i Svegeråsens yrkande. Underinstansernas beslut strider även mot skälighetsregeln i 2 kap 7 § miljöbalken. Av Miljöbalken- en kommentar (Bengtsson m.fl., sid 2:32) framgår att det inte av bl.a. ekonomiska skäl får ställas orimliga krav på verksamhetsutövaren och att nyttan av skyddsåtgärderna ska ställas i relation till kostnaderna för genomförandet.

Vid framtagandet av Naturvårdsverkets råd NFS 2005:15 har alltså bedömts att bullerdämpande åtgärder vad angår hagelskytte är synnerligen kostnadskrävande och att därför ett riktvärde om 75 dBAI ska gälla. Anläggande av en skyddsvall vid den befintliga banan för hagelskytte i Svegeråsen kan kostnadsberäknas till lägst ca 6 miljoner kronor. Det är därför inte förenligt med lag och Naturvårdsverkets utarbetade råd att kräva en riktvärdesgräns 65 dBAI för hagelskyttet.

Underinstanserna har även felaktigt utgått från att bullerbegränsande åtgärder för hagelskyttet ska genomföras varför den angivna grunden för besluten i denna del saknas. De försiktighetsmått som lagligen kan uppställas för verksamheten vid Svegeråsen iakttas och det saknas därför stöd för att begränsa verksamheten på sätt som skett. Någon olägenhet från verksamheten uppkommer inte eftersom gällande bullernormer iakttas. Detta innebär att även den grundläggande hänsynsregeln i 2 kap 3 § miljöbalken har iakttagits av Svegeråsen. Det framgår inte av vad underinstanserna angivit i sina beslut vilka särskilda omständigheter som motiverar frångående av generellt accepterade bullernivåer. Det är även ur rättssäkerhets synpunkt viktigt att en verksamhetsutövare kan planera sin verksamhet utifrån gällande riktlinjer och inte behöva ta omotiverade hänsyn utöver vad som allmänt

fastslagits som rimliga. Till stöd för vad Svegeråsen anfört åberopas bifogade yttranden från Svenska Skyttesportförbundet (aktbilaga 5) och Svenska Jägareförbundet (aktbilaga 6).

Svegeråsen har i samband med ingivande av underlag för kostnaderna för anläggande av bullervall för hagelskytte (skeetbana) kompletterat sina skäl med följande. Möjligheter saknas för Svegeråsen att med en bullervall dämpa bullernivåer från hagelskytte till 65 dBAI. En sådan vall kräver synnerligen stora massförflyttningar. Enligt akustikberäkningar och erfarenhet från referensobjekt vad angår anläggande av bullervall för hagelskytte (trapbana) vid Haninge Jaktskytteklubb (HJK) krävs ca 205 m³ massor per löpmeter vall, se bifogat yttrande från den konsult, J K, som tillsammans med WSP, biträdde HJK med bullerberäkningar m.m. inför anläggandet av bullervallen vid HJK, bilaga 1 till yttrandet. En skeetbana i Svegeråsen kräver, som framgår av tidigare yttrande i målet, en bullervall med ca 390 m längd. Även om en skeetbana därutöver kräver en högre bullervall än en trapbana och därmed ytterligare tillförsel av massor, kan redan med referensobjektet vid HJK som grund, konstateras att minst 80.000 kubikmeter skulle åtgå för anläggande av en bullervall vid Svegeråsen vad avser skeetskyttet. Enligt bifogad kostnadsberäkning, se bilaga 2 till yttrandet, uppgår transportkostnader m.m. för massor till ca 66 kr per m, vilket innebär en total anläggningskostnad för en bullervall i Svegeråsen om ca 5,3 Mkr.

Med hänsyn till att en skeetbana kräver en högre vall än en trapbana kan konstateras att en anläggningskostnad för bullervall avseende hagelskytte (skeetskytte) vid Svegeråsen skulle kosta Svegeråsen ca 6 Mkr att anlägga, vilken kostnad inte är möjlig att bära för Svegeråsen. Som anförts tidigare i målet, är anledningen till de modifierade riktlinjer som enligt NFS 2005:15 gäller buller vid hagelskytte (dvs. 5 (dBAI utöver riktvärdet 70 dBAI) att bullervallar avseende hagelskytte av kostnadsskäl generellt inte kan anläggas på sådant sätt att dessa bullerdämpas understigande ett riktvärde av 75 dBAI. Någon anledning att särbehandla Svegeråsen i förhållande till gällande riktlinjer saknas. Som framgått är dessutom

Svegeråsen lokaliserad och placerad på sådant sätt att minsta störningar till omgivningen ska uppkomma.

MOTPARTERNAS YTTRANDEN

Samtliga motparter har bestridit Svegeråsens yrkande och anser att länsstyrelsens beslut ska stå fast.

M G har för egen del anfört i huvudsak följande. Han har yrkat att domstolen företar syn av Baljeredbygden innan målet avgörs. De boende i Baljered är varken är negativa till skjutbanor eller har en låg toleransnivå för densamme. Naturligtvis måste jägare få övningsskjuta. Det stora problemet är smällarna från skeetingskyttet, som är det huvudsakliga skyttet vid skjutbanan. Från början pratade Svegeråsen om cirka 400 000 skott/år. Men för att arrangera internationella GP-tävlingar räknade man med ytterligare 200 000 skott/år. Vid internationella mästerskap skulle det behovet öka med ytterligare 400 000 skott/år. Med andra ord 1 000 000 skott/år. Om man slår ut det på 365 dagar blir det 27 397 skott/dag. Det sker ju ingen skjutning nattetid, därför slår man ut det på 365 dagar och 12 timmar/dag så blir det i stället 54 794 skott/dag. Nu är väl inte tanken att det ska skjutas 365 dagar/ år och inte heller 12 timmar/dag, vilket alltså medför att det kommer att bli betydligt flera skott/minut. Det hävdas även att bullernivån överstiger 65 dB från skeetingskyttet, särskilt vid västlig vind, vilket är det vanligast förekommande. Därför är en bullermätning under en längre tid vid olika vindriktningar och väderförhållanden ett måste, vilket inte skett. Bullret från ett vindkraftverk får inte överstiga 40 dB. Han bifogar en artikel gällande fläktbuller från en silo på 45 dB. Hur kan man då tillåta 65 dB vid hagelskytte om bullervall finns och 70 dB om ej bullervall finns?

L E har för sin del anfört bl.a. följande. Hon har valt att bo i Baljered för att känna lugn och ro. Sedan flera år tillbaka har hon en svår migrän och överreagerar på ljud, ljus, dofter, värme och kyla. Hon har inget emot Svegeråsens verksamhet i sig, men den måste vara mer uthärdlig än vad verksamheten är idag. Eftersom hon är halvt sjukpensionerad är hon hemma på dagarna och upplever även

de skjutningarna. Hon känner en oro hur Skyttebanan kommer att påverka fastighetens värde vid en framtida försäljning.

A P har för sin del anfört i huvudsak följande. Det var år 2009 som han flyttade med familjen till Granberget i Baljered. Fastigheten förvärvades för 800 000 kr. Om han ska sälja fastigheten så kommer den bullrande skjutbanan att påverka fastighetens värde negativt. Hans fastighet är en av dem som är belägen närmast jaktskytteklubben. För honom och hans familj innebär verksamheten även en sanitär olägenhet med stora påfrestningar i vardagslivet. När våren och värmen kommer börjar det knattra, smälla och skjuta i ett var eftermiddag och kväll. De lugna stunderna är få, om inte obefintliga. Några ostörda stunder ute i trädgården eller lugna vistelser i skog och mark finns inte. Han drabbas särskilt under kvällar och helger när han kommit hem från jobbet och har behövt avkoppling i lugn och ro. Skyttebullret har lagt sordin på tillvaron. Han och hans fru har små barn som behöver lägga sig tidigt om kvällarna, runt 19.00 – 19.30. P.g.a. smällarna så går det inte att ha barnens sovrumsfönster öppet för frisk luft utan fönstren får vara stängda. Sovrummet blir därför kvalmiga och barnen får det svårt att sova. Den stora boven i dramat är sportskyttet, framförallt hagelskyttet. Han förstår att jägare behöver träna, däremot ifrågasätter han att jägarna i Vara, Grästorp och Essunga kommuner skulle behöva träna upp till 300 000 skott per år, d.v.s. ungefär 300 skott per jägare.

Svegeråsens idéer om att anordna nationella och internationella tävlingar har kommit till på senare tid och det är något som han och de övriga boende i Baljered har reagerat mycket kraftigt på. Svegeråsen vill utöka maximalt antal skott per år till 400.000 st. Samtidigt har Svegeråsen flaggat för att de behöver dispens med ytterligare 200.000 skott för en nationell tävling och 400.000 skott för en internationell tävling. Det blir en miljon skott om Svegeråsen arrangerar en nationell och en internationell tävling samma år. Det innebär i genomsnitt ca 90 skott/timme vilket betyder en knall var 40:e sekund i tolv timmar, varje dag och året ut. Det är inget oväsen som han vill bo i. Det blir än värre om Svegeråsen önskar arrangera en nationell tävling. Då blir det 600.000 skott och ca ett skott var 25:e sekund. Med en internationell tävling till det blir det 1.000.000 skott och nästan ett

skott var 15:e sekund. Svegeråsen har anført att huvuddelen av all skjutning måste äga rum mellan kl. 17.00–21.00. Enligt hans beräkningar kommer under det att skjutas nästan 5 skott per minut, ett var 12:e sekund, under de klockslagen. I extremfallet med en nationell och en internationell tävling samma år blir det 75 % av 1.000.000 skott, d.v.s. 750 000 skott på 1 040 timmar. Ingen människa vill bo i ett kulregn om flera skott i minuten och det kan aldrig vara lagens mening att ett särintresse, en hobby för några få, totalt ska få sabotera omgivningarna i Baljered och Stora Levene. Han vill inte på något sätt fränkänna sportskyttarna sin hobby, men den måste äga rum inom rimliga gränser och inom rimliga tider.

Han vill även lyfta den psyko akustiska aspekten av buller. Upplevelsen av skottnallar på 65 dB upplevs som mycket mer störande än andra ljudkällor som avger annan typ av buller om 65 dB. Knallar från skjutvapen kännetecknas av en skarp attack med högt stötvis energiinnehåll. Människans hörsel reagerar mycket starkare på sådant ljud än t.ex. ett dovt brummande buller som en dieselmotor, även om båda dessa ljudkällor ligger på 65 dB. Till detta kommer frekvensinnehållet i ljudet från skjutvapen. På håll fokuserar bullret i mellanregistret och den mänskliga hörseln är optimerad för just dessa frekvenser. Svegeråsens ständiga skjutande stör mer än vad som kan uttryckas i decibeltal. Ljudets karaktär, attack och frekvens verkar mer störande i verkligheten än vad siffror antyder på papper. Ett minimikrav under nuvarande förhållanden är att Svegeråsen ska vidta effektiva och ljuddämpande åtgärder samt att dessa kontrollmäts vid olika tillfällen under skiftande förhållanden. Visar det sig att bullerdämpande åtgärder inte kan uppföras eller att de inte fungerar, måste Svegeråsen dra ner på skjuttiderna och införa skutfria dagar. Med nuvarande bullernivå i åtanke anser han att två skjutdagar i veckan är fullt tillräcklig.

G B har för egen del hänvisat till det material som tidigare ingivits och i huvudsak tillagt följande. Tanken med Svegeråsen var att skapa en plats där traktens jägare kunde utbilda sig inför jakten. Vid den tidpunkten fanns inga bestämda skjuttider, var och en sköt när det passade. Efter älgbanans tillkomst har skjutandet eskalerat med ökade störningar som följt. De omkringboende i Baljered

och Stora Levene blev lovade bullerdämpade vallar då gränsvärdena för buller överskreds. Kring kulskjutningsbanan håller sådana vallar på att anläggas men det är inte den banan som drabbar de omkringboende mest och värst, utan det är skeetbanan. Där sker inga bullerdämpande åtgärder alls. Eftersom skeetbanan inte kommer flyttas och eftersom inga bullerdämpande åtgärder vidtas återstår endast att begränsa skjuttiderna. Svegeråsens verksamhet hör inte hemma i Baljered, som är en fridfull byggd som bör bevaras till framtida generationer. Det är självklart att jaktvårdskonsulenten J K betonar vikten av att skjuta flera timmar om dagen, han är ju anställd av Svegeråsen. Bullret påverkar de boende i Baljered på flera sätt. Huvudvärk, rädda husdjur och lidande socialt liv är bara några exempel. Hon anser att det är rimligt att jägarna har tillgång till banan två gånger i veckan, vilket var skjutbanans ursprungliga skjuttider. Alla boende i Baljered, inklusive hon själv, är oroliga för hur skjutbanan påverkar fastighetsvärdena.

B S och M S har för egen del lagt till följande. De kan inte acceptera de föreslagna skjuttiderna på grund av det höga ljudet från skjutbanan. De kan gå med på två vardagar 09.00-18.00 i veckan. I övrigt bör länsstyrelsens beslut gälla. Det medför psykisk ohälsa att behöva höra det outhärdliga smällandet. De kan inte ha något socialt umgänge, eftersom det inte går att föra ett samtal med gästerna. Domstolen bör beakta människans rätt att leva i en ostörd miljö. Baljered by med omnejd är ingen utdöende byggd, här lever och bor människor i alla åldrar. Om verksamheten ska fortgå så kräver de konstant bullermätning. Kostnaderna för byggandet av bullervallar är dessa helt missvisande. Det är markentreprenörerna som stått för kostnaderna för de schaktmassor som tippats vid Svegeråsen. Det är även markentreprenörerna som stått för transporter och maskinkostnaderna för uppläggnings av massorna i vall.

I L har för egen del lagt till bl.a. följande. I en del ärenden som t.ex. vidkraftsärenden, får bullernivån inte överstiga 40 dB vid permanent- och fritidshus. I det här ärendet har beslutats att 65 dB är acceptabelt vid permanent- och fritidshus, vilket hon ifrågasätter. Enligt hennes dotter kan det bero på att det är fler som har jakt/skytteintresse än vindkraftsintresse av de som beslutade. I besluten

gällande vindkraft är det säkerligen färre bland de beslutande som har ett eget intresse i saken och då har de besluten utformats strängare. Det kan ju även vara så att mer undersökningar och utredningar har gjorts på vad som är störande ljudnivåer ad gäller vindkraftverk. Hon anser att ljudnivån från Svegeråsens verksamhet inte får överstiga 40 dB vid något permanent- och/eller fritidshus och hon motsätter sig även skjutningar sex dagar i veckan/året runt.

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde och syn i målet.

Miljö- och byggnadsnämnden i Vara kommun har vid sammanträdet bestridit Svegeråsens yrkande och anfört följande. Nyttjandet av en skytteanläggning kan väsentligen förändras vilket bör påverka vilka riktvärden avseende buller som ska gälla för verksamheten. I Svegeråsens fall har kulskyttet tillkommit och hagelskyttet ökat och det ska beaktas.

Svegeråsen har vid sammanträdet bl.a. lagt till följande. Svegeråsens anser att klubbens överklagande av nämndens beslut till länsstyrelsen även avsåg den del av nämndens beslut som anger de antal större tävlingshelger som klubben får anordna under juli månad. Mark- och miljödomstolen bör därför inte vara förhindrad att pröva Svegeråsens överklagande av länsstyrelsens beslut vad gäller antal tillåtna större tävlingshelger under juli månad.

Efter sammanträdet har A P inkommit med yttrande, som bemötts av Svegeråsen.

DOMSKÄL

Naturvårdsverket har gett ut allmänna råd om buller från skjutbanor, NFS 2005:15. Även om sådana råd inte är bindande vid prövningen av enskilda ärenden kan de tjäna som vägledning. I den mån råden tillämpats i rättspraxis kan en större eller mindre bundenhet till råden ändå uppstå. Det finns vissa uttalanden i rättspraxis beträffande tidigare och nu gällande allmänna råd för buller vid skjutbanor (se t.ex. Koncessionsnämndens beslut KN B 212/93 och KN B 229/97 samt MÖD 2002:62

och MÖD 2006:62) som ger vid handen att de i råden angivna bullernivåerna inte får överskridas, men att buller från skjutbanor kan anses vara klart störande även om de i råden angivna bullernivåerna innehålls. Verksamheten på en skjutbana bör därför bedrivas så att bullerstörning till omgivningen i möjligaste mån begränsas. De skyddsåtgärder som bör vidtas är i första hand avskärmningar vid skjutbanan och i andra hand tidsbegränsningar. I motiveringen till ovannämnda beslut KN B 212/93, som avsåg nylokalisering av en jaktskytteklubb, anför Koncessionsnämnden följande.

”Beträffande bullerstörningar från skjutverksamheten anges som riktlinje att ljudnivån utomhus inte bör överstiga 60-65 dBA Impulse dagtid (07-22) när det gäller nyanläggning av skjutbana inom områden som planlagts för fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv (där naturupplevelsen är en viktig faktor). Bullervärdena som är avsedda att utgöra riktvärden, avser skjutbanor med ca 20 000 – 50 000 skott per år. // Av handlingarna framgår att det i detta fall är fråga om en mycket omfattande skjutverksamhet. Jaktskytteklubben avser att bedriva sin verksamhet under veckans alla dagar mellan kl. 08.00 och 21.00. Antalet skott kommer att uppgå till ca 90 000 per år.” Koncessionsnämnden fortsätter: *”Mot bakgrund av den planerade verksamhetens planerade omfattning anser Koncessionsnämnden att riktlinjerna beträffande bullernivåer inte är direkt tillämpliga i förevarande fall. Hänsyn bör i stället tas till att Ulfboområdet idag i det närmaste totalt saknar bullerstörningar och att människor boende i detta område markant skulle få sina levnadsbetingelser förändrade av en verksamhet av den planerade omfattningen.”*

Omfattningen av den i förevarande mål aktuella skjutningen har ökat under senare år. Skytteklubben har inte kunnat ange hur ökningen ser ut, men de kringboende uppger att ökningen varit stor. Att flera skytteklubbars verksamhet på senare tid lokaliserats till den aktuella platsen talar också för att skjutverksamhetens omfattning ökat markant. Den verksamhet som skytteklubben vill bedriva omfattar skjutning under veckans alla dagar utom söndag samt fem större helger (fredag-söndag) och med 400 000 skott per år. Enligt uppgift skulle fördelningen av skott

vara ca 10 % på kulsyttebanorna (30' av 300'), drygt 55 % på hagelsyttebanorna utom tävling (170' av 300') och knappt 35 % på hagelsyttebanorna i samband med tävling (100' av 300'). För hagelsytte finns en trap-bana, en skeet-bana och två sporting compact-banor. Vid tävlingar anläggs ibland tillfälliga skutbanor på flera olika platser i närområdet. Hagelsyttet är huvudsakligen koncentrerat till perioden april-augusti och kulsyttet till perioden september-oktober.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Punkt 3

Verksamheten vid skytteklubben får anses innehålla de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd. Mot bakgrund av vad Koncessionsnämnden anfört i ovan citerade rättsfall får verksamheten vid Svegeråsens jaktskytteklubb anses som en mycket omfattande skjutverksamhet. Även om bullerriktvärdena i Naturvårdsverkets allmänna råd innehålls måste beaktas att skjutningen ger upphov till betydande störningar för de kringboende. Domstolen anser därför inte att rekommendationerna i de allmänna råden är direkt tillämpliga i detta fall. Vissa begränsningar av verksamheten är därför nödvändiga och skäligen. De skjuttider som länsstyrelsen har beslutat om i punkt 3 framstår därvid – och i avvaktan på resultatet av den utredning som skytteklubben föreläggs att utföra – som i huvudsak skäligen försiktighetsmått. Mot bakgrund av vad skytteklubben anfört om att de flesta skyttar har dagtidsarbeten och därför måste utföra sitt skytte under kvällar och helger, framstår emellertid en begränsning av skjuttiderna till klockan 19.00 som alltför ingripande. Skjuttiden under måndagar, tisdagar och torsdagar bör därför utökas till klockan 20.00.

Punkt 4

När det gäller större tävlingar har skytteklubben förklarat att dessa typiskt sett måste anordnas under tre dagar, d.v.s. fredag-söndag. Med tanke på tävlingarnas betydelse för skytteklubbens ekonomi, och då deras antal bör begränsas i enlighet med vad länsstyrelsen beslutat, finner domstolen att dessa tävlingar bör få ske från fredag till söndag och med skjuttider som framgår av domslutet.

Nämnden beslutade att större tävlingar får ske under högst en helg under juli månad. Beslutet i den delen överklagades inte av skytteklubben till länsstyrelsen. Beslutet har därmed vunnit laga kraft mot skytteklubben och utgör hinder mot att vid mark- och miljödomstolen framställa yrkande om högst två större tävlingar under juli månad. Detta yrkande ska därför avvisas.

Punkt 5

En begränsning av bullernivåerna enligt Miljö- och byggnadsnämndens beslut skulle i princip omöjliggöra allt hagelskytte vid skjutbanan. Med de begränsningar av skjuttiderna som framgår av punkterna 3 och 4 föreligger inte hinder att bifalla skytteklubbens överklagande i detta avseende och föreskriva att bullret från skjutbanan inte får överskrida riktvärdena i nu gällande allmänna råd. Kontrollen av buller bör ske i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar (se NFS 2005:15).

Punkterna 6 och 7

Som framgår ovan klarar skytteklubben idag att innehålla de bullernivåer som anges i de allmänna råden. En åtgärdsplan bör istället, såsom skytteklubben angett, rikta in sig på ytterligare bullerdämpande åtgärder. En viss språkmässig justering bör av tydlighetsskäl göras jämfört med skytteklubbens yrkande.

Punkt 8

Som framgått ovan har skytteklubbens verksamhet ökat markant under senare år, vilket föranlett ökade störningar för de kringboende. Under sådana förhållanden saknas skäl att för närvarande, och innan ytterligare bullerdämpande åtgärder vidtagits, tillåta en ökning av antal skott per år.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 4 oktober 2013.

Ove Järholm

Gunnar Barrefors

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Ove Järholm, ordförande, och tekniska rådet Gunnar Barrefors. Föredragande har varit beredningsjuristen Johan Erlandsson.